Trưởng lão Thích Thông Lạc và nỗ lực phục hưng con đường thực hành Phật giáo nguyên thủy tại Việt Nam

ISSN: 2734-9195 14:26 27/05/2026

Dù các quan điểm còn có những cách nhìn khác nhau trong giới nghiên cứu, chúng vẫn góp phần tạo nên những cuộc trao đổi học thuật đáng chú ý về quá trình hình thành và phát triển của tư tưởng Phật giáo.

Trong lịch sử **Phật giáo Việt Nam** hiện đại, Trưởng lão Thích Thông Lạc là một trong những nhân vật để lại dấu ấn đặc biệt bởi nỗ lực phục hưng việc nghiên cứu và thực hành Phật giáo theo Kinh tạng Nikaya. Những trước tác đồ sộ của Ngài, đặc biệt là bộ *Đường Về Xứ Phật*, *Những Lời Gốc Phật Dạy*, *Đạo Đức Làm Người* và *Ba Mươi Bảy Phẩm Trợ Đạo*, đã tạo nên một dòng tư tưởng có ảnh hưởng đối với nhiều phật tử và người nghiên cứu Phật học và thực hành những lời Phật dạy trong những thập niên gần đây.

Trưởng lão Thích Thông Lạc

Điểm nổi bật trong tư tưởng của Trưởng lão Thích Thông Lạc là sự nhấn mạnh vai trò trung tâm của đạo đức. Theo Ngài, mục đích cốt lõi của Phật giáo không

nằm ở **tín ngưỡng**, nghi lễ hay triết luận siêu hình, mà ở việc chuyển hóa con người thông qua đời sống đạo đức nhân bản - nhân quả, với nguyên tắc căn bản là "không làm khổ mình, không làm khổ người". Đây là chủ đề xuyên suốt trong hầu hết các tác phẩm của Ngài.

Một đặc điểm đáng chú ý khác là sự đề cao "Tam Vô Lậu Học" gồm **Giới - Định - Tuệ**. Trưởng lão cho rằng giới luật không chỉ là những quy định sinh hoạt của người xuất gia mà chính là nền tảng của toàn bộ tiến trình giải thoát. Theo cách lý giải của Ngài, mọi thành tựu về thiền định và trí tuệ đều phải được xây dựng trên nền tảng giới đức. Chính vì vậy, trong các tác phẩm của mình, Ngài dành dung lượng lớn để phân tích vai trò của giới luật và đời sống thiểu dục tri túc.

Trưởng lão Thích Thông Lạc

Về phương diện thực hành, Trưởng lão Thích Thông Lạc chủ trương một lộ trình tu tập mang tính thực nghiệm. Các pháp như Tứ Chánh Cần, **Tứ Niệm Xứ**, Tứ Chánh Định và đặc biệt là pháp "Như lý tác ý" được Ngài xem là những công cụ trực tiếp giúp hành giả chuyển hóa tham, sân, si và đạt đến trạng thái tâm bất động.

Ngài nhấn mạnh rằng giá trị của Phật giáo phải được kiểm chứng bằng kết quả thực tế trong đời sống chứ không phải bằng niềm tin hay sự suy luận thuần túy.

Trong lĩnh vực học thuật Phật giáo, Trưởng lão Thích Thông Lạc cũng được biết đến với nhiều quan điểm mạnh mẽ về lịch sử và giáo lý. Ngài cho rằng cần trở về khảo sát trực tiếp Kinh tạng Nikaya để nhận diện giáo pháp nguyên thủy của đức Phật. Từ lập trường này, Ngài đưa ra nhiều nhận định phê bình đối với một số khuynh hướng phát triển của Phật giáo về sau. Dù các quan điểm này còn có những cách nhìn khác nhau trong giới nghiên cứu, chúng vẫn góp phần tạo nên

những cuộc trao đổi học thuật đáng chú ý về quá trình hình thành và phát triển của tư tưởng Phật giáo.

Tôi có duyên được hai lần tham dự các khóa tu kéo dài khoảng mười ngày tại Tu viện Chơn Như. Điều để lại ấn tượng sâu sắc không chỉ là đời sống giản dị, tinh thần độc cư và kỷ luật tu học nghiêm túc, mà còn là nỗ lực xây dựng một môi trường thực hành hướng đến sự tỉnh thức trong từng hành vi, lời nói và suy nghĩ. Dù mỗi người có thể có những cách tiếp cận khác nhau đối với giáo lý, nhưng tinh thần thực hành nghiêm túc ấy là điều khó có thể phủ nhận.

Một trong những trải nghiệm đáng nhớ nhất đối với tôi là được trực tiếp tham dự tang lễ của Trưởng lão Thích Thông Lạc. Sau này, tôi đã ghi lại cảm nhận đó trong bài viết *Đám tang an lạc*. Điều gây xúc động không phải là quy mô hay nghi thức, mà là bầu không khí tĩnh lặng, bình an và giản dị. Đó là một đám tang gần như không có cảm giác bi lụy thường thấy. Nhiều người tham dự cảm nhận sự thanh thản và nhẹ nhàng như một sự tiếp nối tự nhiên của một đời sống đã được chuẩn bị kỹ lưỡng cho sự ra đi.

Nhìn từ góc độ nghiên cứu lịch sử Phật giáo Việt Nam đương đại, Trưởng lão Thích Thông Lạc là hiện tượng rất cần được quan tâm, đánh giá khách quan. Dù đồng tình hay không đồng tình với tất cả các luận điểm của Ngài, khó có thể phủ nhận rằng Ngài đã góp phần khơi dậy sự quan tâm của nhiều người đối với Kinh tạng Nikaya, đối với việc thực hành giới luật và đối với vấn đề đưa đạo đức trở thành trung tâm của đời sống tu học.

Di sản mà Trưởng lão để lại không chỉ nằm ở hàng chục bộ sách và hàng ngàn bài giảng, mà còn nằm ở câu hỏi mà Ngài luôn đặt ra cho người học Phật: làm thế nào để giáo pháp trở thành một con đường thực hành cụ thể nhằm chuyển hóa khổ đau ngay trong đời sống hiện tại. Chính câu hỏi ấy tiếp tục có ý nghĩa đối với người nghiên cứu Phật học cũng như đối với những ai đang tìm kiếm giá trị thực tiễn của đạo Phật trong xã hội hiện đại.

Tác giả: **TS Nguyễn Mạnh Hùng**

Từ góc độ một người làm nghiên cứu và thực hành, tôi muốn viết ra những gì mình nghĩ, mình biết, mình thấy, mình trực tiếp trải nghiệm về những người Thầy mà tôi đã được học trong cuộc đời mình. Đây là những cái thấy rất hạn hẹp. Mong nhận được sự thông hiểu của những bậc trí giả.